УДК 339.9:330.322:338.24(477)
JEL Classification: F21, F23, O19, G38
https://doi.org/10.31891/dsim-2026-16(6)

ІНСТРУМЕНТИ ПІДТРИМКИ МІЖНАРОДНОГО БІЗНЕСУ ТА ЗАЛУЧЕННЯ ІНОЗЕМНОГО КАПІТАЛУ В УМОВАХ ПІСЛЯВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ

ХАЧАТРЯН Валентина
доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри інноваційної економіки та цифрових технологій
Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ
https://orcid.org/0000-0003-0620-3223
e-mail: v.khachatrian@vtei.edu.ua
СТРАТІЙЧУК Вікторія
філософії зі спеціальності "Економіка", доцент кафедри інноваційної економіки та цифрових технологій
Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ
https://orcid.org/0000-0002-9754-5028
e-mail: v.stratiichuk@vtei.edu.ua

У статті обґрунтовано теоретичні основи підтримки міжнародного бізнесу в умовах війни в Україні. Проведено аналіз динаміки прямих іноземних інвестицій в Україну, а також досліджено зміну кількості суб'єктів господарювання, які створені іноземними власниками в Україні в розрізі країн-власників капіталу та областей, в яких створено міжнародний бізнес. Досліджено інституційно-фінансові інструменти та механізми підтримки міжнародного бізнесу в контексті післявоєнного відновлення економіки України. Обґрунтовано необхідність якісного переходу від класичних моделей залучення прямих іноземних інвестицій до концепції трирівневої інституційної системи зниження ризиків. Побудовано модель багаторівневої системи страхування некомерційних ризиків, яка охоплює багатосторонні агенції, національні експортно-кредитні агентства країн-партнерів та Експортно-кредитне агентство України.

Ключові слова: міжнародний бізнес, інструменти підтримки, прямі іноземні інвестиції, післявоєнне відновлення.

TOOLS FOR SUPPORTING INTERNATIONAL BUSINESS AND ATTRACTING FOREIGN CAPITAL IN THE CONTEXT OF UKRAINE'S POSTWAR RECOVERY

KHACHATRYAN Valentyna, STRATIICHUK Viktoriia
Vinnytsia Institute of Trade and Economics of SUTE

The article presents a theoretical framework for supporting international business amid the war in Ukraine. An analysis of the dynamics of foreign direct investment in Ukraine is conducted, as this indicator determines the behavior and strategic directions of international business development in the country; positive dynamics encourage foreign companies to scale up their operations, integrate local enterprises into global value chains, engage in the international exchange of modern technologies, and improve management standards. It has been proven that enterprises established by foreign owners play a significant role in the structure of international business, ensuring an inflow of investment into the country and paving the way for the development and postwar recovery of Ukraine's economy. The study also examined changes in the number of business entities established by foreign owners in Ukraine, broken down by the countries of capital origin and the regions where these international businesses were established. An analysis of trends in the establishment of foreign-owned enterprises in Ukraine from the end of 2025 through July 2026 indicates a noticeable increase in international business activity and a shift in its geographic structure. The total number of such companies grew by 23.66%, rising from 2,997 to 3,706 business entities, which indicates that investment interest in the Ukrainian market remains strong despite existing military risks. The study revealed a trend toward a high concentration of capital in the Kyiv region, accompanied by a shift in new investment flows toward the southern port regions and the safer western regions of the country. The article examines the institutional and financial instruments and mechanisms for supporting international business in the context of Ukraine's postwar economic recovery. It justifies the need for a qualitative transition from classical models of attracting foreign direct investment to the concept of a three-tier institutional risk mitigation system. A model of a multilevel non-commercial risk insurance system has been developed, encompassing multilateral agencies, national export-credit agencies of partner countries, and the Export-Credit Agency of Ukraine.

Keywords: international business, support tools, foreign direct investment, postwar recovery.

Стаття надійшла до редакції / Received 09.09.2026
Прийнята до друку / Accepted 11.10.2026
Опубліковано / Published 26.11.2026

This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons CC-BY 4.0

© ХАЧАТРЯН Валентина, СТРАТІЙЧУК Вікторія

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Функціонування українських підприємств супроводжується низкою перешкод, однією із найбільш визначальних є воєнні ризики, що зумовлюють необхідність адаптації бізнесу до ризиків сучасності. Варто відмітити, що підприємства, які працюють на міжнародних ринках поряд із внутрішньою нестабільністю в

країні, зниженням попиту через погіршення платоспроможності працівників, внутрішніми логістичними проблемами тощо, досить часто стикаються із негативними зовнішніми факторами впливу, серед яких коливання валютних курсів та ризик девальвації, високі відсоткові ставки, важка доступність кредитування, необхідність адаптації до цифрової та логістичної інфраструктури в країні тощо. Важливе місце в структурі міжнародного бізнесу займають підприємства, які створюються іноземними власниками, що забезпечує притік інвестицій в країну та зумовлює можливість розвитку та повоєнного відновлення економіки України.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Питання підтримки міжнародного бізнесу та залучення інвестицій у відбудову України висвітлено у працях низки науковців та міжнародних інституцій. Зокрема, у дослідженні Організації економічного співробітництва та розвитку [3] обґрунтовано роль публічних гарантій і зменшення ризиків для вітчизняних інфраструктурних проєктів, що фінансуються міжнародними компаніями. Ю. Галинська [4] обґрунтувала міжнародно-правові механізми страхування воєнних ризиків агенціями національного та наднаціонального рівня. В свою чергу А. Шевчук [5] досліджує чинники залучення приватного капіталу в повоєнний період. Виклики адаптації суб'єктів зовнішньої торгівлі до мінливого регуляторного середовища детально проаналізовано в науковій статті В. Хачатрян та О. Красняк.

ВИДІЛЕННЯ НЕВИРІШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ, КОТРИМ ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ СТАТТЯ

Попри наявність широкого переліку наукових праць з окремих питань страхування чи залучення інвестицій, недостатньо дослідженою залишається проблема узгодженості різних рівнів підтримки процесу залучення іноземного капіталу в економіку України, що й зумовлює актуальність даної статті.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою статті є формування системи інструментів підтримки міжнародного бізнесу та залучення іноземного капіталу в економіку України в умовах післявоєнного відновлення.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Здійснення міжнародної діяльності є важливим інструментом повоєнного відновлення вітчизняної економіки. Рівень залучення міжнародного бізнесу в економіку країни визначається низкою передумов та факторів, серед яких створення сприятливих умов для ведення бізнесу як резидентами, так і нерезидентами України. Динаміка прямих іноземних інвестицій визначає поведінку та стратегічні напрями розвитку міжнародного бізнесу в країні, позитивна динаміка стимулює іноземні компанії масштабувати діяльність, інтегрувати місцеві підприємства у глобальні ланцюги доданої вартості, здійснювати міжнародний обмін сучасними технологіями та удосконалювати стандарти управління. В свою чергу, нестабільна динаміка чи зниження обсягу прямих іноземних інвестицій призводять до оптимізації міжнародних операцій транснаціональним бізнесом.

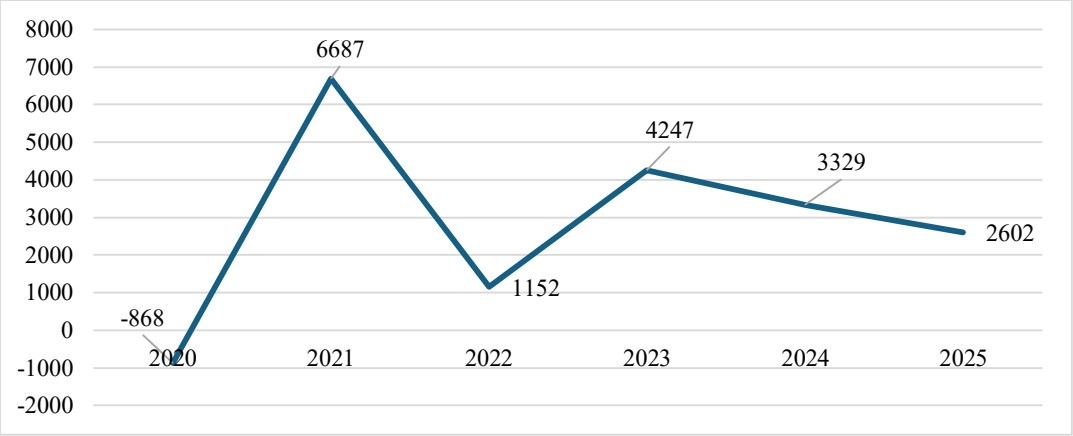

Рис. 1. Динаміка прямих іноземних інвестицій в економіку України в 2020-2025 рр., млн. дол.
Джерело: [1]

Як свідчить рис. 1, динаміка чистих прямих іноземних інвестицій демонструє циклічність розвитку в 2020-2025 рр., що зумовлено вагомим впливом глобальних та воєнно-політичних факторів. У 2020 році досліджуваний показник набув від'ємного значення на рівні -868 млн дол. США, що свідчить про відтік капіталу та негативний вплив на міжнародний бізнес. Проте у 2021 році відбулося посткризове відновлення та досягнення найвищого за досліджуваний період показника – 6 687 млн дол. США. Однак повномасштабне вторгнення у 2022 році спричинило різке скорочення прямих іноземних інвестицій у 5,8 разів – до 1 152 млн дол. США. У 2023 році спостерігалося часткове відновлення показника до 4 247 млн дол. США, переважно за

рахунок реінвестованих доходів компаній, що вже працювали на вітчизняному ринку. Протягом 2024–2025 років спостерігалася тенденція до поступового зниження обсягів прямих іноземних інвестицій, що зумовлено низкою воєнних ризиків, які знизили довіру іноземних інвесторів та потребує додаткових інструментів захисту іноземних інвестицій від воєнних ризиків.

В процесі активізації міжнародної діяльності залучення іноземних інвестицій важливе місце відіграє кількість підприємств, які створюються за допомогою іноземного капіталу іноземними власниками. Дослідження даного показника дозволяє оцінити рівень довіри закордонних інвесторів та підприємств до інституційного середовища, а також економічних умов ведення бізнесу в Україні. Проведемо аналіз кількості та структури підприємств з іноземними власниками, які були зареєстровані в Україні станом на початок 2026 року (рис. 2).

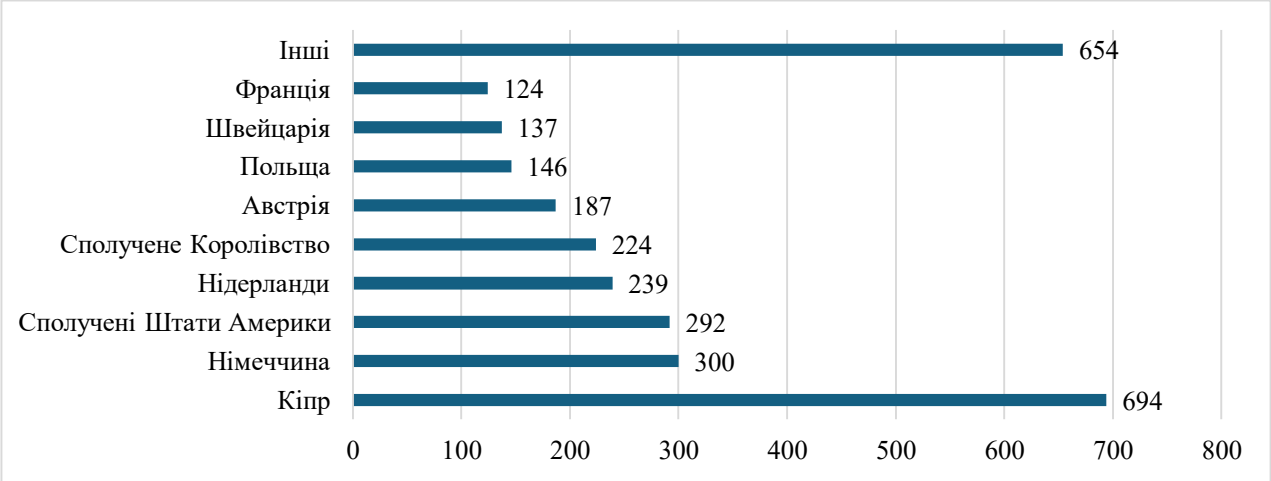

Рис. 2. Компанії з іноземними власниками, зареєстровані в Україні станом на початок 2026 року, одиниць
Джерело: побудовано автором за [2]

На рис. 2 відображено розподіл компаній з іноземними власниками в розрізі країн резиденції, які зареєстровані в Україні станом на початок 2026 року. Дослідження показало, що найбільше компаній станом на початок 2026 року зареєстровано резидентами Кіпру, а саме 694 компанії, що зумовлено специфікою структурування власності та податкового планування українського й міжнародного бізнесу через холдингові юрисдикції. Наступні позиції посідають представники реального сектору економіки та ключові стратегічні партнери України, зокрема Німеччина (300 компаній), Сполучені Штати Америки (292 компанії), Нідерланди (239 компаній) та Сполучене Королівство (224 компанії). Вагому присутність у національній економіці також демонструють Австрія (187 компаній), Польща (146 компаній), Швейцарія (137 компаній) та Франція (124 компанії), які активно представлені у банківському, аграрному, торговельному та промисловому секторах.

Таблиця 1

Динаміка кількості компаній, створених іноземцями в Україні станом на 2025-січень-липень 2026 року

Країна	Кількість компаній станом на кінець 2025 р.		Створено в січні-липні 2026 р.		Всього станом на кінець липня 2026 р.	Темп приросту 2025-січень-липень 2026 р., %
	Кількість	%	Кількість	%		
Кіпр	694	23,16	-	-	694	-
Німеччина	300	10,01	44	6,21	344	14,67
США	292	9,74	62	8,74	354	21,23
Нідерланди	239	7,97	-	-	239	-
Великобританія	224	7,47	23	3,24	247	10,27
Австрія	187	6,24	-		187	-
Польща	146	4,87	29	4,09	175	19,86
Швейцарія	137	4,57	-		137	-
Франція	124	4,14	-		124	-
Італія	-	-	21	2,96	21	-
Китай	-	-	114	16,08	114	-
Туреччина	-	-	98	13,82	98	-
Азербайджан	-	-	35	4,94	35	-
Казахстан	-	-	22	3,10	22	-
Інше	654	21,82	261	36,81	915	39,91
Всього	2997	100, 00	709	100,00	3706	23,66

Джерело: побудовано автором за [2]

Аналіз динаміки створення підприємств з іноземним капіталом в Україні за період з кінця 2025 року по липень 2026 року свідчить про помітну активізацію міжнародного бізнесу та зміну його географічної структури. Загальна кількість таких компаній зросла на 23,66%, збільшившись із 2997 до 3706 суб'єктів господарювання, що свідчить про збереження інвестиційного інтересу до українського ринку попри існуючі воєнні ризики.

Структура іноземного бізнесу станом на кінець 2025 року характеризувалася високою концентрацією європейських партнерів та офшорних юрисдикцій. Лідером за кількістю створених в Україні компаній залишався Кіпр, частка якого становила 23,16% усіх компаній (694 підприємства), що зумовлено історично сформованими специфічними моделями податкового планування. Вагомі частки також продемонструвала Німеччина (10,01%), Сполучені Штати Америки (9,74%), Нідерланди (7,97%) та Великобританія (7,47%). Загалом на дев'ять країн-резидентів наприкінці 2025 року припадало понад 78% від загальної кількості створених компаній.

Протягом січня-липня 2026 року в Україні було зареєстровано 709 нових підприємств за участю іноземних інвесторів, однак вектор їх активності суттєво змістився. Найбільшу динаміку реєстрації нових компаній продемонстрував Китай, забезпечивши 16,08% від усіх нових підприємств за цей період (114 компаній). Високу активність також продемонстрували інвестори з Туреччини, які заснували 98 нових бізнесів (13,82% від загального приросту), а також США (62 компанії, або 8,74%) та Німеччини (44 компанії, або 6,21%). Крім того, на ринок активно виходили представники Азербайджану (35 компаній), Польщі (29 компаній), Казахстану (22 компанії) та Італії (21 компанія). Водночас за такими напрямами, як Кіпр, Нідерланди, Австрія, Швейцарія та Франція, у зазначеному періоді не зафіксовано відкриття нових бізнесів або їх кількість була незначною.

З врахуванням накопиченого підсумку станом на кінець липня 2026 року лідерство за загальною кількістю компаній зберіг Кіпр (694 суб'єкти), однак його частка в загальній структурі дещо знизилася. Завдяки високим темпам приросту (на 21,23%) друге місце посіли США з показником 354 компанії, випередивши Німеччину, де кількість підприємств зросла на 14,67% і досягла 344. Позитивну динаміку також продемонстрували Польща (приріст на 19,86%, до 175 компаній) та Великобританія (приріст на 10,27%, до 247 компаній).

Характерною рисою аналізованого періоду є суттєва диверсифікація джерел походження капіталу: частка категорії «Інші країни» у структурі нових реєстрацій за січень-липень 2026 року зросла до 36,81% (261 компанія), що забезпечило загальне збільшення бізнесів з інших юрисдикцій на 39,91% — до 915 підприємств та свідчить про розширення географії інвестиційних інтересів в Україні за рахунок залучення капіталу з країн Азії, Близького Сходу та нових європейських партнерів.

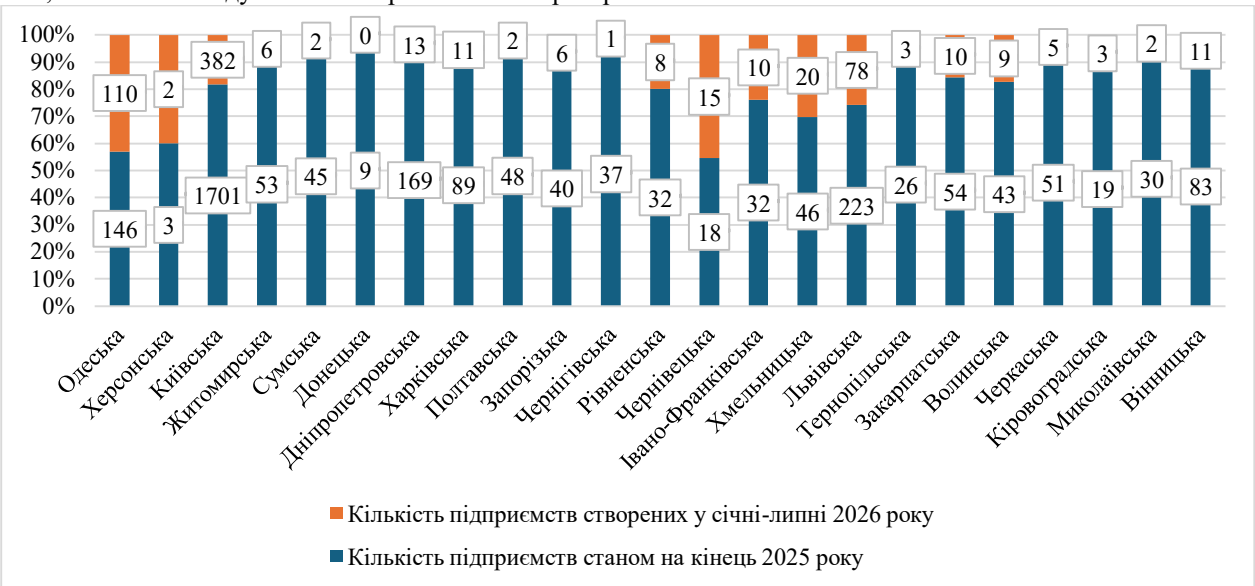

Рис. 3. Регіональна структура створення підприємств з іноземним капіталом в областях України за 2025 – січень-липень 2026 року, шт.

Джерело: побудовано автором за [2]

За абсолютними обсягами зареєстрованого бізнесу станом на липень 2026 року, найбільшу кількість підприємств, власниками яких є іноземці зареєстровано в Київській область, де станом на кінець 2025 року кількість таких підприємств становила 1701 підприємство, а в січні-липні 2026 року додалося ще 382 нові компанії. Водночас за часткою нових підприємств у структурі регіонального бізнесу за січень-липень 2026 року переважають південні та західні області України. Зокрема, в Одесій області до існуючих 146 підприємств (57,0%) додалося 110 нових компаній (43,0%) у 2026 році, забезпечивши приріст на 75,3%. У Чернівецькій області за відносно невеликої кількості існуючих підприємств, а саме 18 суб'єктів господарювання (54,5%)

було зареєстровано 15 нових компаній (45,5%), що становить приріст на 83,3%. Також високу динаміку продемонстрували Львівська область, де до 223 існуючих підприємств (74,1%) додалося 78 нових (25,9%, приріст 35,0%), Хмельницька (до 46 додалося 20 нових, приріст 43,5%), Івано-Франківська (до 32 додалося 10 нових, приріст 31,3%), Рівненська (до 32 додалося 8 нових, приріст 25,0%) та Волинська області (до 43 додалося 9 нових, приріст 20,9%).

Найнижчу реєстраційну активність виявлено в Донецькій області, де при наявній базі з 9 підприємств у 2026 році не зафіксовано жодного нового реєстраційного запису (0% приросту), що є цілком об'єктивним зважаючи на воєнні ризики.

Загалом оновлені дані підтверджують чітку тенденцію до високої концентрації капіталу в Київській області при одночасній переорієнтації нових інвестиційних потоків у портові південні та більш безпечні західні області країни.

Зважаючи на результати проведеного дослідження, розширення міжнародного бізнесу можливе навіть в складних умовах економічних та політичних ризиків та є ключовим рушієм економічного зростання та повоєнної відбудови України. Починаючи з 2014 року, в Україні створено ефективну систему національних інституцій, що забезпечує консультаційну підтримку суб'єктів міжнародного бізнесу. Саме функціонування національної екосистеми інституцій з підтримки міжнародного бізнесу є стратегічно важливим задля економічного відновлення України, адже інституційна підтримка зумовлює нівелювання ризиків, з якими стикається підприємство зумовлюючи трансформацію поодиноких спроб виходу підприємств на закордонні ринки на системний та ефективний процес.

Однією з ключових передумов створення іноземцями підприємств в Україні та залучення іноземних інвестицій є забезпечення ефективного механізму страхування інвестицій. Інституційну систему покриття ризиків в Україні варто структурувати за трьома основними рівнями (рис. 4.).

Рис. 4. Багаторівнева модель страхування та зменшення воєнно-політичних ризиків для міжнародного бізнесу в Україні
Джерело: побудовано автором за [3-7]

На міжнародному багатосторонньому рівні провідні позиції займають Багатостороння агенція з гарантування інвестицій (MIGA), Корпорація фінансового розвитку США (DFC). MIGA покриває ризики

експропріації, воєнних дій, громадянських заворушень та порушення угод. Даний інструмент функціонує за рахунок спеціальних цільових траст-фондів, сформованих країнами-донорами (зокрема, внесок Японії становить 23 млн. дол.). Корпорація фінансового розвитку США надає пряме страхування політичних ризиків у поєднанні з борговим фінансуванням. В свою чергу на двосторонньому рівні Експортно-кредитні агентства (ECA) країн G7 та ЄС (зокрема SACE, Euler Hermes, KUKE) забезпечують гарантійне покриття торговельних операцій та прямих інвестицій національних компаній [3].

На національному рівні одним із найбільш вагомих інструментів підтримки процесу залучення капіталу в економіку є функціонування Експортно-кредитного агентства (ЕКА) України, яке має повноваження здійснювати страхування та перестрахування прямих інвестицій і інвестиційних кредитів від воєнних ризиків. Держава забезпечує компенсацію страхових премій та збитків через бюджетні механізми. Також розроблено концепцію Спеціального фонду страхування воєнних ризиків із цільовим капіталом 1 млрд дол. від України та 1–3 млрд дол від міжнародних партнерів.

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Проведене дослідження показало, що відбудова та економічна трансформація України в умовах економічної та політичної невизначеності вимагає переходу до інтегральної системи зниження ризиків враховуючи трирівневу модель захисту суб'єктів міжнародного бізнесу, які здійснюють діяльність на основі іноземного капіталу. Саме багаторівневий підхід до страхування воєнно-політичних ризиків, що об'єднує багатосторонні інституції, національні експортно-кредитні агентства країн-партнерів та ЕКА України забезпечує синергію страхових гарантій із вітчизняними стимулюючими режимами та забезпечує зниження середньозваженої вартості капіталу.

Перспективи подальших наукових досліджень полягають у розробці моделей оцінювання мультиплікаційного ефекту гарантій на динаміку прямих іноземних інвестицій. Важливим напрямом є вивчення інституційних механізмів інтеграції критеріїв сталого розвитку та європейських екологічних стандартів у проєкти відновлення.

Література

1. Офіційний сайт ТОВ МінфінМедіа. URL: https://index.minfin.com.ua/ua/economy/fdi/
2. Офіційний сайт компанії Опендатабот. URL: https://opendatabot.ua/
3. Exploring financing mechanisms for Ukraine's infrastructure reconstruction. OECD Publishing, Paris. URL: https://www.oecd.org/en/publications/exploring-financing-mechanisms-for-ukraine-s-infrastructure-reconstruction_380300a9-en.html
4. Halynska, Y. International economic aspects of war-risk insurance and investment guarantees in Ukraine's reconstruction. *Journal of Uzhhorod National University. Series: International Economic Relations and World Economy*/ 2026/ Vol. 61, pp. 7–15.
5. Шевчук А. Перспективи залучення приватних іноземних інвестицій для економічного відновлення України у повоєнний період. Економічний аналіз. 2025. Том 35. № 2. С. 755-765. https://doi.org/10.35774/econa2025.02.755
6. Стратійчук В.М. Трансформація механізму залучення іноземних інвестицій як інструмент побудови відповідального бізнесу в умовах війни в Україні. *Бізнес і права людини в Україні: проблеми та рішення під час війни й повоєнного відновлення*: зб. матеріалів ІІІ-го Всеукр. конкурсу наукових робіт. Київ: ВАІТЕ, 2024. С. 28-37.
7. Хачатрян В.В., Красняк О.П. Виклики та механізми адаптації міжнародної торгівлі України в контексті трансформації економічного та інституційного середовища. *Формування ринкових відносин в Україні.* 2026. С. 30-37.

References

1. Ofitsiinyi sait TOV MinfinMedia. [Official website of MinfinMedia LLC]. URL: https://index.minfin.com.ua/ua/economy/fdi/
2. Ofitsiinyi sait kompanii Opendatabot. [Official website of Opendatabot company]. URL: https://opendatabot.ua/
3. Exploring financing mechanisms for Ukraine's infrastructure reconstruction (2026). OECD Publishing, Paris. URL: https://www.oecd.org/en/publications/exploring-financing-mechanisms-for-ukraine-s-infrastructure-reconstruction_380300a9-en.html
4. Halynska Y. (2026). International economic aspects of war-risk insurance and investment guarantees in Ukraine's reconstruction. *Journal of Uzhhorod National University. Series: International Economic Relations and World Economy*. Vol. 61. P. 7–15.
5. Shevchuk A. (2025). Perspektyvy zaluchennia pryvatnykh inozemnykh investytsii dlia ekonomichnoho vidnovlennia Ukrainy u povoyennyi period. [Prospects for attracting private foreign investment for the economic recovery of Ukraine in the postwar period]. *Ekonomichnyi analiz*. Vol. 35. № 2. P. 755–765. https://doi.org/10.35774/econa2025.02.755
6. Stratiichuk V.M. (2024). Transformatsiia mekhanizmu zaluchennia inozemnykh investytsii yak instrument pobudovy vidpovidalnoho biznesu v umovakh viiny v Ukraini. [Transformation of the mechanism of attracting foreign investment as a tool for building responsible business in conditions of war in Ukraine]. *Biznes i prava liudyny v Ukraini: problemy ta rishennia pid chas viiny i povoyennoho vidnovlennia: zb. materialiv III-ho Vseukr. konkursu naukovykh robit*. Kyiv: VAITE. P. 28–37.
7. Khachatryan V.V., Krasnyak O.P. (2026). Vyklyky ta mekhanizmy adaptatsii mizhnarodnoi torhivli Ukrainy v konteksti transformatsii ekonomichnoho ta instytutsiinoho seredovyshcha. [Challenges and adaptation mechanisms of Ukraine's international trade in the context of economic and institutional environment transformation]. *Formuvannia rynkovykh vidnosyn v Ukraini*. P. 30–37.